

Силабус курсу Концептосфера медіатексту

Ступінь вищої освіти – доктор філософії (PhD)

Галузь знань: 06 Журналістика

Спеціальність: 061 Журналістика

Освітньо-професійна програма «Журналістика»

Рік підготовки – 2, семестр – 3

Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна

Кількість кредитів – 3

Дні занять: згідно розкладу, ауд. 55

Консультації: понеділок, 15.00, ауд. 55

Мова викладання: українська

Керівник курсу

доктор філологічних наук, професор Вільчинська Тетяна Пилипівна

Контактна інформація: tetyana_v@ukr.net

Опис дисципліни

У процесі вдосконалення освітнього процесу у вищій школі активізується науковий інтерес до пізнавальної діяльності людини, когнітивні механізми якої вивчаються через мовні явища. *Метою* навчального курсу «Концептосфера медіатексту» є поглиблення, розширення знань про медіатекст, елітарну мовну особистість у медійному дискурсі, концепт, концептосферу, концептуальну семантику. Увага акцентується на аналізі мови як об'єкта вивчення когнітивної лінгвістики, спрямованої на дослідження особливостей категоризації і концептуалізації досвіду в колективній свідомості носіїв мови, що дає змогу, з одного боку, зрозуміти людину крізь призму мови, а з іншого – осягнути феномен мови крізь призму людини, її природи, психічної та духовної організації. *Матеріалом* дослідження послужили різні за природою медіа тексти. *Зміст* дисципліни розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у галузі журналістики, а також з урахуванням профілю відповідної освітньо-наукової програми. *Завдання* полягають у вивченні теоретичних засад курсу та виробленні практичних навичок аналізу конкретних концептосфер у різних медіатекстах, а саме:

- поглибити вміння узагальнювати, аналізувати, синтезувати, генерувати нові ідеї;
- навчити виконувати комплексні дослідження, передусім у поліпарадигмальних галузях, із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій;
- забезпечити здобуття ґрунтовних знань у відповідних галузях журналістики і філології, зокрема засвоєння основних концепцій, оволодіння теоретичними і практичними навичками, розуміння термінології з досліджуваної проблематики тощо;
- виробити навички планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність, насамперед у ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів на основі загальнонаукових і спеціальних теоретичних та експериментальних методів;
- сформувати здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері та викладацької практики в межах спеціальності «Журналістика».

Навчальний контент

Години			Теми	Результати навчання	Завдання
Лекції	прак-тичні	самос-тійна робота	Змістовий модуль 1. Лінгвалізація концептосфер у медіатекстах		
2	2	10	Тема 1. Медіатекст як важливий компонент сучасного комунікативного простору.	Розуміти значення понять «медіадискурс», «медіатекст», розрізняти різновиди таких текстів. Усвідомити важливу роль медійного дискурсу як складника надактивного сучасного комунікативного простору, як сегмента, що максимально впливає на формування смаків, уподобань, прихильностей і цінностей людини, роль мовної особистості в медійному тексті.	Питання для обговорення, навчальна дискусія, презентації, дефініційний аналіз.
2	4	10	Тема 2. Поняття мовної особистості в медійному дискурсі.	Запроваджувати новітні підходи і методики наукових досліджень для розв'язання актуальних проблем, зумовлених важливістю виокремлення різних дискурсивних практик у сучасному комунікативному континуумі. Ознайомитися з теоріями мовної особистості в сучасній науковій парадигмі, засвоїти критерії її виокремлення. З'ясувати специфіку елітарної мовної особистості в медійному тексті.	Питання для обговорення, презентації, дискусії, есе.
2	2	10	Тема 3. Когнітологія як нова наукова дисципліна поліпарадигмального типу. Основні поняття когнітології.	Знати основні когнітивні напрямки дослідження, ознайомитись з основними світовими центрами та провідними вченими в цій галузі. Осмислити поняття картини світу, передусім в аспекті співвіднесеності концептуальної і мовної картин світу. Усвідомити специфіку національних картин світу. Оволодіти дефініціями понять «превербальна картина світу», «авторська картина	Питання для обговорення, повідомлення, робота з першоджерелами, реферування статей.

				світу» «менталітет», «етнокультура», «категоризація» і «концептуалізація».	
2	6	15	Тема 4. Когнітивна семантика (поняття прототипу і концепту) та її реалізація в медійному тексті.	Уміти систематизувати, аналізувати та узагальнювати різні наукові погляди в досліджуваній галузі, формувати й обґрунтовувати власну наукову концепцію. Зрозуміти, як організовуються знання про світ у свідомості людини, що і є завданням когнітивної семантики. Для цього ознайомитися з поняттями прототипу, сформованим у когнітивній семантиці, і концепту як мовно-ментального феномену. Навчитися диференціювати штучну і природномовну категоризацію та перцептивно зумовлені і семантичні (соціальні) прототипи; відрізняти концепт від поняття, значення, слова, образу, інших ментальних структур; інтерпретувати різні погляди на його ознаки і структуру; визначати специфіку вербалізації в медіатексті, Усвідомити різницю між семантичним і концептуальним аналізом. Вміти аналізувати концепти за однією з концептуальних методик.	Питання для обговорення, презентації, робота з медіатекстами, дефініційний аналіз, асоціативний експеримент.
2	6	15	Тема 5. Поняття концептосфери: склад, структура, класифікація (на матеріалі медіатекстів).	Оперувати отриманими знаннями для розв'язання низки інших проблем когнітивної науки. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе,	Підготовка і захист рефератів-повідомлень.

				реферат). Розібратися з полісемією терміна «концептосфера», навчитися виокремлювати концептосфери в українському медійному дискурсі. Вміти структурувати, моделювати різні концептосфери в медіатекстах.	
10	20	60	Всього 90		

Формування програмних компетентностей і результатів навчання

Індекс у матриці ОНП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність до узагальнень, аналізу та синтезу, розвитку критичного мислення для розуміння процесів і явищ у медійній галузі, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.
ЗК 4	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 6	Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.
ФК 3	Здатність збирати дані для свого дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.
ФК 4	Здатність аналізувати медіаконтент з погляду класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.
ФК 7	Здатність до креативної діяльності в науково-інноваційній сфері.
ФК 9	Здатність використовувати найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі соціально-комунікаційної науково-дослідної діяльності на межі предметних галузей.
	Програмні результати навчання
ПРН 1	На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загально філософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.
ПРН 3	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію. Аналізувати публікації у межах та поза областю дослідження.
ПРН 4	Демонструвати здатність використовувати найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі соціально-комунікаційної науково-дослідної діяльності на межі предметних галузей.
ПРН 15	Виявляти авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, постійну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.

Літературні джерела

1. Алефиренко Н.Ф. Проблемы вербализации концепта: теоретическое исследование. Волгоград : Перемена, 2003. 268 с.
2. Аушева А. А. Элитарная языковая личность в публицистическом дискурсе: автореф. дис. ... канд. филол наук: 10.02.19. Майкоп, 2013. 27 с.
3. Барт Р. Текстовый анализ. Избранные работы. Москва : Прогресс, 1989 . 409 с.
4. Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 316 с.
5. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / отв. ред. М. А. Кронгауз, вступ. ст. Е. В. Падучева. Москва : Русские словари, 1997. 416 с.
6. Журналістика: словник-довідник / авт.-укл. І. Л. Михайлин. Київ : Академвидав, 2013. 320 с.
7. Кайда Л. Г. Эффективность публицистического текста. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1989. 182 с.
8. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації. Львів : ПАІС, 2005. 304 с.
9. Карасик В. И. О категориях дискурса. *Языковая личность: социолингвистический и эмотивный аспекты*. Волгоград: Перемена, 1998. С. 185-196.
10. Крейг Р. Интернет-журналістика / перекл. з англ. А. Іщенко. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 324 с.
11. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. В. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина / под общ. ред. Е. С. Кубряковой. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1996. 246 с.
12. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : навчальний посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 272 с.
13. Лазутина Г. В. Основы творческой деятельности журналиста. Москва : Аспект Пресс, 2000. 240 с.
14. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.
15. Різун В. В. та ін. Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації. Київ : Київ. ун-т, 1998. 336 с.
16. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с.
17. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж : Истоки, 2001. 190 с.
18. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. Киев : Фитосоциоцентр, 2002. 326 с.
19. Скаб М. Методика концептуального аналізу: проблеми та вирішення. *Науковий вісник ХДУ. Сер. Лінгвістика*: зб. наук. праць. Херсон : Видавництво ХДУ, 2006. Вип. IV. С. 356-360.
20. Слухай Н. В., Снитко О. С., Вільчинська Т. П. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні: навчальний посібник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 367 с.
21. Слышкин Г. Г. Текстовая концептосфера и ее единицы. *Языковая личность : аспекты лингвистики и лингводидактики*. Волгоград: Перемена, 1999. С. 18-27
22. Фаткуллина и др. Языковая личность журналиста в рамках политического дискурса. *Европейский союз ученых*. Москва, 2015. № 2 (11). С. 82-85.

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здано з порушенням термінів без поважних причин, буде оцінено на нижчу оцінку (75% від можливої

максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається за наявності поважних причин.

- *Політика щодо академічної доброчесності.* Письмові роботи викладач перевіряє на наявність плагіату і допускає до захисту з коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час модульних робіт та екзаменів заборонено (у т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-навчання (наприклад, у програмі MOODLE).

- *Політика щодо відвідування.* Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь у представленні соціального проекту, індивідуальний графік чи план) навчання може відбуватися в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується так:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1 (теми 1-5) усне опитування, контрольна робота, завдання для самостійної роботи	60
Виконання індивідуального науково-дослідного завдання	15
Підсумковий модуль – творче завдання (реферат).	25

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	задовільно
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) навчальний контент (розширений план лекцій, завдання для семінарських занять, тематика ІНДЗ);
- 2) електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.